

56655

56655

ÉKP

ÉRTÉKKÖZVETÍTŐ
ÉS KÉPESSÉGFEJLESZTŐ
PROGRAM

AZ ÉRTÉKKÖZVETÍTŐ ÉS KÉPESSÉGFEJLESZTŐ PROGRAM (ÉKP) RÉSZLETES TANTERVE ÉS PEDAGÓGIAI PROGRAMCSOMAGJA

*A program részletes tanterve a Nemzeti
alaptantervnek (NAT-nak) minden tekintetben
megfelel, noha kidolgozása másfél évtizeddel
megelőzte azt.*

az iskolakultúra 1997/2 melléklete

*A tantervről és a pedagógiai programcsomagról felvilágosítás kérhető
az ELTE Képességfejlesztés
Országos Központjától (2045 Törökbálint, Köztársaság tér 8.)
Tel.: (06) 23 337-731, Fax: (06) 23 335-639
E-mail: ekp@kiserleti.sulimail.ujf.hu*

*Összeállította: Heffner Anna
Kiadta az ELTE Képességfejlesztés Országos Központja
A sokszorosítás az AduPrint Kft-ben készült*

AZ ÉKP RÉSZLETES TANTERVE

A Nemzeti alaptanterv *A NAT alkalmazása és a helyi tanterv* című fejezetében¹ olvashatjuk, hogy a NAT „*alap a helyi tantervek és tantárgyi programok számára*”, amelyeket az iskolák pedagógusai a „*NAT-on alapuló kész tantervek, tantárgyi programok átvétele, adaptálása útján vagy önállóan*” állítanak össze. Feltehetően jelentős számban lesznek olyan iskolák, pedagógusok, akik helyi tanterv-kidolgozás helyett a „pedagógiai piac” tantervkínálatát fogják figyelemmel követni, s a felkínált kész tantervek (részletes minta tantervek) közül választják ki átvételre, adaptálásra a számukra legmegfelelőbbet.

Ájánlatunk olyan *részletes tantervet* kínál, amely igazodik a NAT-hoz, a NAT egyes műveltségi területeire előírt követelményekhez. *Kiváltja a helyi tantervet*. Rugalmasan adaptálható bármely iskolatípusban, a legkülönbébb környezeti feltételekhez alkalmazkodva. Központunk másfél évtizedes tanterv- és taneszközfejlesztési praxis, kutatási és kísérleti eredmény, gyakorlati kipróbálási tapasztalat felhasználásával, *Zsolnai József* pedagógiai koncepciója alapján dolgoztatta ki *részletes tanterveit*. E részletes tantervek a legkülönbébb variációkban használhatók:

- tantárgyanként,
- műveltségi területenként,
- évfolyamonként,
- iskolafokokként,
- iskolatípusonként.

Az ÉKP részletes tanterve az 1–6. és 7–10. évfolyamon 37 tantárgyat kínál a felhasználóknak. E tantárgyak egy része – mint az a 4–5. oldalon látható – *kötelezően választandó* (☞) vagy *szabadon választható* (☺). Az ÉKP részletes tanterveket kínál a középiskola felső szakaszára is. A 11–12. évfolyam számára mintegy 33 részletes tantárgyi tanterv került kidolgozásra. Köztük szintén több olyan tanterv van, amely *kötelezően választandó* vagy *szabadon választható*.

A részletes tantárgyi tantervek *kétféle változatban* készültek el. Valamennyi tanterv megtalálható az Országos Közoktatási Intézet *PROFIL* számítógépes adatbázisában (☐). Részletesebb, a felhasználók szempontjából kezelhetőbb változata pedig nyomtatásban, ún. *kapcsos könyv* alakban jelenik meg (☐).

A tanterv profil változata

A tanterv *PROFIL* változata ötféle modul tartalmaz, azaz *tanterv, évfolyam, tantárgy, téma és altéma* szinten olvasható. Az egyes szinteken az alábbi struktúrát találhatjuk:

- **jellemzők** (a tanterv típusa, jellege, időigénye, a tanterv kidolgozója, a tanterv referenciaiskolái);
- **cél** (a tanterv adott szintjére előírt tanulási-tanítási célkitűzések);

¹ Nemzeti alaptanterv. MKM, Bp., 1995. 18. p.

- **követelmény** (a tanterv adott szintjére – elsősorban téma és altéma szintre előírt – olyan teljesítménykövetelmények, amelyeket minden tanulónak teljesítenie kell ahhoz, hogy az adott tantárgy tanulását a következő évfolyamon folytathassa);
- **előzmények** (azt tisztázza, hogy az adott tantárgy tantervének vannak-e előzményei /például a 7–10. évfolyam biológia és egészségtan tantervének az 1–6. évfolyam természetismeret tanterve/, illetve az adott téma milyen előzetesen tanult témára épül stb.)
- **tartalom** (a témák és altémák keretében elsajátítandó ismeretek, tanulandó, gyakorolandó tevékenységek);
- **részek** (a tanterv adott szintjének további részei);
- **értékelés** (az adott tantárgy keretében kívánatos ellenőrzési-értékelési módszerek, formák);
- **feltételek** (az adott tantárgy tanulásának, tanításának személyi és téri feltételei, tanulást, tanítást segítő eszközei)

Az értékközvetítő és képességfejlesztő program tantárgyi tanterveinek PROFIL változatai megtekinthetők és beszerezhetők az Országos Közoktatási Intézet tantervi adatszolgáltató központjaiban és alközpontjaiban.

Az ÉKP tanterv kiadvány változata

Az ÉKP kapcsos könyvben szereplő *tantárgyi tantervei* az alábbi egységeket² tartalmazzák:

- **célkitűzések**
- **tematikus tananyag**
- **tanulási program**
- **teljesítmények**

A *célkitűzések* a személyiségdimenziók mentén veszik számba az adott tantárgy keretében fejlesztendő szükségleteket, attitűdöket, képességeket, alakítandó énkép- és világképelemeket.

A *tematikus tananyag* taxonomizált ismeretrendszert tartalmaz. A valóság, a kultúra, az érték világából kiválasztott, tanulási-tanítási követelményekké tett ismereteket írja le.

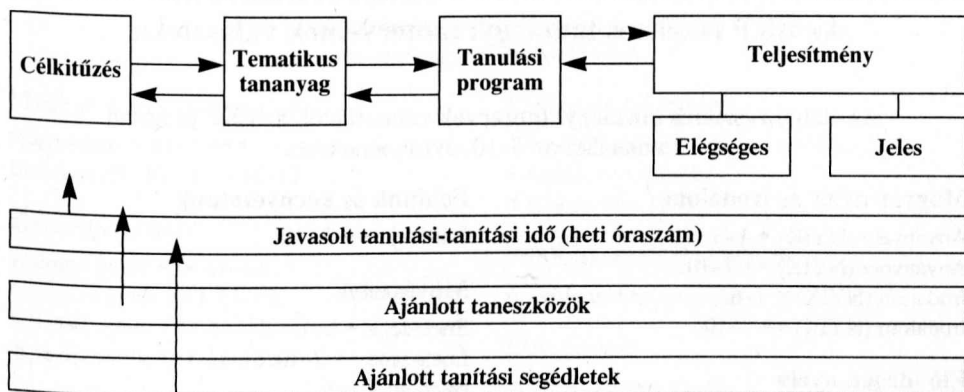
A *tanulási program* a tanulók által elvégzendő tevékenységeket rögzíti.

A *teljesítmények* azok a tantervi követelmények, amelyeket a tanulónak kell produkálniuk ahhoz, hogy az adott évfolyam végén megfelelt (elégséges), illetve kiváló (jeles) teljesítményminősítést (osztályzatot) szerezzenek.

Az egyes tantervi részek *kölcsönösen megfeleltetettek* egymással. Azaz valamennyi témához (lásd: tematikus tananyag) tanulói tevékenységek (lásd: tanulási program) kapcsolódnak, illetve valamennyi témához és tevékenységhez teljesítménykövetelmények rendelődnek.

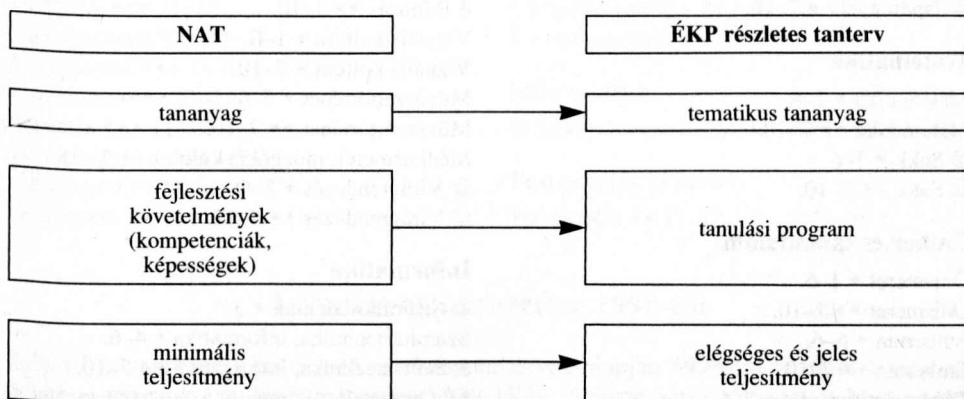
A fentiekén túl az egyes tantervek tartalmazzák az adott tantárgy tanulásához-tanításához javasolt *heti óraszámot*, ajánlott *taneszközöket* és *tanítási segédleteket*.

² A NYIK programot és az ÉKP pedagógiáját ismerő olvasónak feltűnhet, hogy az itt közölt tantervi struktúra valamelyest eltér a NYIK és az ÉKP korábbi tantervi struktúrájától (amely: célrendszert, tananyagrendszert és követelményrendszert tartalmazott). Az ÉKP-s tantervek jelenlegi struktúrája új elemmel, a *tematikus tananyaggal* bővült. A *tanulási program* azonos a korábbi taxonomizált tevékenységrendszerrel, az ún. *tananyagrendszerrel*. A *teljesítmények* pedig a *követelményrendszerrel* feleltethetők meg.

1. ábra: Az értékközvetítő és képességfejlesztő program részletes tantervének felépülése

A Nemzeti alaptanterv *részletes követelményeinek* struktúrájától annyiban tér el az értékközvetítő és képességfejlesztő program részletes tanterve, hogy tananyag helyett *tematikus tananyagot* rögzít, fejlesztési követelmények (kompetenciák, képességek) helyett a tanulók *tanulási tevékenységeit* írja le a tanulási programban, továbbá a minimális teljesítmények mellett megadja a *jeles teljesítményeket* is.

2. ábra: A NAT és az ÉKP részletes tantervének viszonya

Az ÉKP részletes tanterve tanulási programjának kidolgozását a program *tanulószerlétele* indokolta. A tanuló tevékenységeit feltétlenül szükséges rögzíteni, hiszen azok eredményes művelésének kimeneteként jelentkezhet a mérhető, regisztrálható teljesítmény. Feltehetően e részletes tantervet a tanulók is kézbe veszik (hiszen deklarált joguk, hogy tájékozódjanak, beavatottá váljanak a tanuláskuk tárgyát meghatározó dokumentumokba), ezért fontos, hogy saját tanulási tevékenységeikkel és lehetséges teljesítményeikkel szembesülni tudjanak a tanterv révén.

A *kapcsos könyv előnye*, hogy csak a felhasználó számára fontos, választott tantervet (tanterveket) tartalmazza. Az igényelt tantervek egységcsomagban, *kapcsoskönyv-tartó tokban* kisserelve jutnak el a megrendelőhöz. A megrendelt egységcsomag tantervei bármikor bővíthetők, átrendezhetők a szükségleteknek megfelelően. A választott tantervhez a későbbiek során majd hozzáfűzhetővé válik az adott tantárgy (évfolyam) tanítási programja (tantárgyi útmutatója), feladatgyűjteménye, időterve (tanmenete), mérőlapja, értékelési útmutatója is. (Részletesebben lásd: A pedagógiai programcsomag címnél.)

Az ÉKP részletes tantárgyi tanterveinek választéka

Az alábbi **részletes tantárgyi tantervek** választhatók az ÉKP programkínálatából az 1–10. évfolyamokon:

Magyar nyelv és irodalom

- Anyanyelv (NYIK) ♦ 1–6.
- Anyanyelv (NYIK) ♦♦ 7–10.
- Irodalom (NYIK) ♦ 1–6.
- Irodalom (NYIK) ♦♦ 7–10.

Élő idegen nyelv

- ♯³ Angol nyelv ♦ 5–6.
- ♯ Angol nyelv ♦♦ 7–10.
- ♯ Francia nyelv ♦ 5–6.
- ♯ Francia nyelv ♦♦ 7–10.
- ♯ Német nyelv ♦ 5–6.
- ♯ Német nyelv ♦♦ 7–10.
- ☺⁴ Japán nyelv ♦ 5–6.
- ☺ Japán nyelv ♦ 7–10.

Matematika

- Matematika ♦ 1–6.
- Matematika ♦♦ 7–10.
- ☺ Sakk ♦ 3–6.
- ☺ Sakk ♦♦ 7–10.

Ember és társadalom

- Önismeret ♦ 1–6.
- Önismeret ♦♦ 7–10.
- Embertan ♦ 5–6.
- Embertan ♦♦ 7–10.
- Társadalomismeret ♦ 3–6.
- Társadalmi, politikai, jogi és államtani ismeretek ♦♦ 7–10.
- Gazdálkodási ismeretek ♦♦ 7–10.
- Népismeret, néprajz ♦ 2–6.
- ☺ Népismeret, néprajz ♦♦ 7–10.
- ☺ Honismeret ♦ 4–6.
- ☺ Helytörténet ♦♦ 7–10.
- Történelem ♦ 5–6.
- Történelem ♦♦ 7–10.

Ember és természet

- Természetismeret ♦ 1–6.
- Biológia és egészségtan ♦♦ 7–10.
- Fizika ♦ 6.
- Fizika ♦♦ 7–10.
- Kémia ♦♦ 7–10.
- Földrajz ♦ 5–6.

Földünk és környezetünk

- Földrajz ♦♦ 7–10.

Művészetek

- Ének-zene ♦ 1–6.
- Ének-zene ♦♦ 7–10.
- Néptánc ♦ 1–3.
- ♯ Néptánc ♦ 4–6.
- ♯ Néptánc ♦♦ 7–10.
- Színjátás ♦ 1–3.
- ♯ Színjátás ♦ 4–6.
- ♯ Színjátás ♦♦ 7–10.
- Bábozás ♦ 1–3.
- ♯ Bábozás ♦ 4–6.
- ♯ Bábozás ♦♦ 7–10.
- Vizuális kultúra ♦ 1–6.
- Vizuális kultúra ♦ 7–10.
- Művészettörténet ♦ 5–6.
- Művészettörténet ♦♦ 7–10.
- Médiaismeret, mozgóképkultúra ♦♦ 7–10.
- ☺ Virágrendezés ♦ 2–6.
- ☺ Virágrendezés ♦♦ 7–10.

Informatika

- ☺ Számítástechnika ♦ 3.
- Számítástechnika, informatika ♦ 4–6.
- Számítástechnika, informatika ♦♦ 7–10.
- ☺⁵ Önművelés, könyv- és könyvtárhasználat ♦ 1–6.
- ☺ Önművelés, könyv- és könyvtárhasználat ♦♦ 7–10.

Életvitel és gyakorlati ismeretek

- Barkácsolás ♦ 1–3.
- Technika ♦ 4–6.
- Technika ♦♦ 7–10.
- Háztartástan ♦♦ 7–10.
- ☺ Munka- és pályaismeret ♦♦ 7–8.

Testnevelés és sport

- Testnevelés ♦ 1–6.
- Testnevelés ♦♦ 7–10.

³ ♯=kötelezően választandó.

⁴ ☺=szabadon választható.

⁵ ☺=valamennyi tantárgy keretében is kötelező.

A 11–12. évfolyamokra az alábbi részletes
tantárgyi tanterveket kínáljuk:

Magyar nyelv és irodalom

Nyelvészet (NYIK) ♦♦♦ 11–12.
Irodalom (NYIK) ♦♦♦ 11–12.

Élő idegen nyelv

☞ Angol nyelv ♦♦♦ 11–12.
☞ Francia nyelv ♦♦♦ 11–12.
☞ Német nyelv ♦♦♦ 11–12.
☺ Japán nyelv ♦♦♦ 11–12.

Matematika

Matematika ♦♦♦ 11–12.
Logika ♦♦♦ 12.

Ember és társadalom

☺ Pszichológia ♦♦♦ 12.
☺ Pedagógia ♦♦♦ 12.
Embertan ♦♦♦ 11–12.
Társadalomtan ♦♦♦ 11–12.
☞ Erkölctan ♦♦♦ 11–12.
☞ Vallástan ♦♦♦ 11–12.
Filozófia ♦♦♦ 11–12.
Tudománytan és tudomány-
történet ♦♦♦ 11.
Történelem ♦♦♦ 11–12.

Ember és természet

☞ Biológia és egészségtan ♦♦♦ 11–12.
☞ Fizika ♦♦♦ 11–12.
☞ Kémia ♦♦♦ 11–12.

Földünk és környezetünk

☞ Földrajz ♦♦♦ 11–12.

Művészetek

☺ Néptánc ♦♦♦ 11–12.
☺ Színjátszás ♦♦♦ 11–12.
☺ Bábozás ♦♦♦ 11–12.
☺ Vizuális kultúra ♦♦♦ 11–12.
Alkotástan ♦♦♦ 12.
Médiaismeret, mozgóképkultúra ♦♦♦ 11–12.
☞ Képzőművészet-esztétika ♦♦♦ 11–12.
☞ Filmesztétika ♦♦♦ 11–12.
☞ Színházesztétika ♦♦♦ 11–12.
☞ Zeneesztétika ♦♦♦ 11–12.

Informatika

☺ Számítástechnika, informatika ♦♦♦ 11–12.

Testnevelés és sport

Testnevelés ♦♦ 11–12.

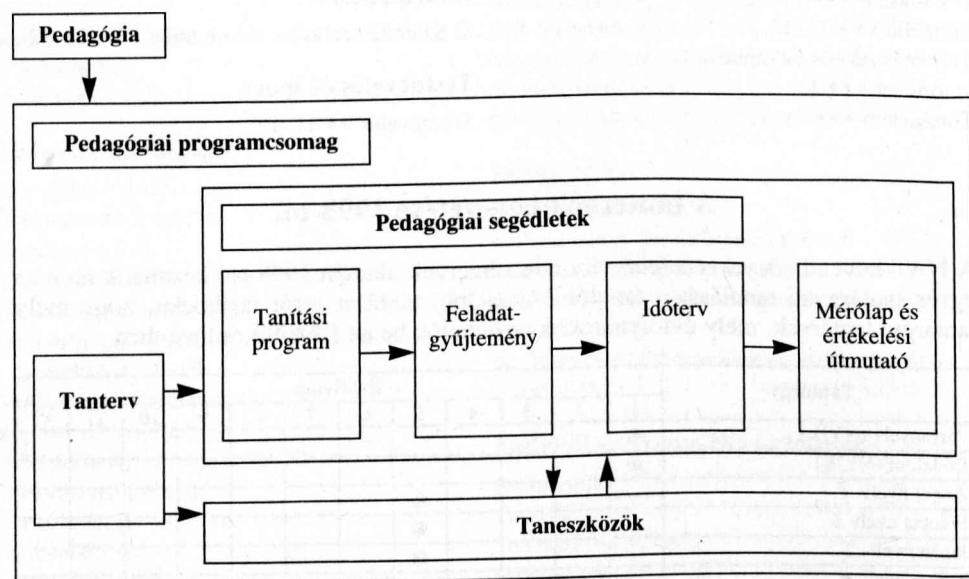
A tantervek bevezetése 1998-tól

A NAT-követelményeket lefedő részletes tantervek alapján **1998-tól** kezdhetik meg az egyes tantárgyak tanulását a tanulók. Az alábbi táblázat arról tájékoztat, hogy mely tantárgyi tantervek, mely évfolyamokon vezethetők be az 1998/99-es tanévben.

Tantárgy	Évfolyam											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Anyanyelv (NYIK)	●											
Irodalom (NYIK)	●											
Angol nyelv ☞					●							
Francia nyelv ☞					●							
Japán nyelv ☺					●							
Német nyelv ☞					●							
Matematika	●		●									
Sakk ☺												
Önismeret	●											
Embertan												
Társadalomismeret			●									
Gazdálkodási ismeretek							●					
Népismeret, néprajz		●										
Honismeret ☺												

Történelem					●														
Természetismeret	●																		
Fizika									●										
Kémia													●						
Földrajz									●										
Ének-zene	●																		
Néptánc	●																		
Színjátzás	●																		
Bábozás	●																		
Vizuális kultúra	●																		
Művészettörténet									●										
Médiaismeret, mozgóképkultúra																	●		
Virágrendezés ☺			●																
Számítástechnika ☺				●															
Számítástechnika, informatika						●													
Önművelés, könyv- és könyvtárhasználati ismeretek ☺	●																		
Barkácsolás	●																		
Munka- és pályaismeret ☺																	●		
Testnevelés	●																		

AZ ÉKP PEDAGÓGIÁJA ÉS PEDAGÓGIAI PROGRAMCSOMAGJA

3. ábra: Az értékközvetítő és képességfejlesztő program pedagógiája és pedagógiai programcsomagja

Ha egy iskola pedagógusai az ÉKP részletes tantervét választják (akár egy tantárgyi tantervet, akár egy műveltségi terület tantervét vagy a teljes tantervet), a tantervhez hozzá választhatják annak pedagógiai segédleteit és taneszközeit is. Emellett élhetnek azzal a lehetőséggel, hogy tájékozódjanak az ÉKP programot megalapozó *alternatív pedagógiáról*, avagy elsajátítsák az értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógia szemléletét, amely lehetővé teszi számukra a helyi pedagógiai gyakorlat megújítását, hitelesebbé tételét.

Az ÉKP pedagógiája

Az értékközvetítő és képességfejlesztő program tanterveinek alapja a programot megalapozó pedagógia: *Az értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógia*⁶.

Az értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógia az értékközvetítő és képességfejlesztő programot akciókutatás keretei között kimunkáló Zsolnai József műve. Előzménye az *Egy gyakorlatközeli pedagógia*⁷, melynek több fejezete ebben az új műben is felhasználásra került. Az értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógiában közreadott nézetek, eredmények nem spekuláció szülöttei: közel két évtizedes aktív, szorosan a gyakorlathoz kötött pedagógiai kutatómunka során keletkeztek. E pedagógia a következő tematika mentén haladva kerül kifejtésre: ① az iskola, ② a pedagógus, ③ a család, illetve ④ az iskola környezete és környéke.

① Az „iskola témán” belül szól az iskola *funkciójáról*, az iskola mint szervezet *célkitűzéseiről*, az iskolában közvetíthető *értékek világáról*, az iskola által vállalt *műveltségfelfogásról*, az iskolában végezhető *tevékenységekről* (a tantárgyi tanulásról, a szabadidő keretében folyó tanulásról, a közművelődési intézményekben végezhető önművelésről, a szocializációs folyamatok nyomán követéséről stb.). Szól továbbá az *iskolai szervezetről*, az iskolában leírható *folyamatokról*, a *szervezés*, a *vezetés*, az *iskolai önkormányzat* kérdéseiről, az iskolában kialakítandó *forrásközpont*ról, az iskola *épületéről*, *belső tereiről*, az iskolai *környezetkultúráról*.

② A „pedagógus téma” tárgyalása során szól a pedagógusok *önismeretéről*, *műveltségéről*; a pedagógusokról mint problémamegoldó, egy-egy pedagógiai paradigma mellett elkötelezett *szakemberekről*, *alkotási lehetőségeikről*, *munkatevékenységeikről*. Beszél a pedagógusról mint *vezetőről*, lehetséges *kudarcairól*, a munkaszervezetben kialakult *munkakörülményeiről*, *teljesítményéről*, összefüggésben az *eredmény-felelősséggel*.

③ A „család téma”, illetve problematika kapcsán ismerteti a családban tetten érhető *pedagógiai praxist*, a családon belül a gyerekek *képességfejlesztésének lehetőségeit*, az *iskola és a család együttműködésének* kialakult és kialakulásra váró *formáit*.

④ Az „iskola környezete és környéke” címen bemutatja az iskola környékét *területföldrajzi környezetként*, majd *társadalmi környezetként*, továbbá a *mindennapi élet jellegzetes realizálódásaként*, a *jelenre hatást gyakorló történeti múltként*, a kíváncsatos és nem kíváncsatos *társadalmi makrofolyamatok lokalizálódásaként*, a földrajzi környezetre visszaható, *környezetkímélő és/vagy -romboló „terepként”*.

E szerteágazó tematika kibontásához, leírásához a *hagyományos pedagógiai tudás nem volt elég*. Zsolnai József kutatásai általánosításain túl vállaltára fogta a *tudományok széles körét*. Tisztázta továbbá, hogy a különböző *művelődési ágak* miként járulhatnak hozzá a *pedagógiai problémák újrafogalmazásához*. Adaptálta a hagyományos pedagógia tagozódása során kialakult *szakjellegű diszciplínák* (mint például *gyógypedagógia*, *kriminálpedagógia*, a *szakképzés pedagógiája* stb.) *eredményeit* is. Végül elemezte azokat a *pedagógiai tapasztalat-leírásokat*, amelyek pedagógiai szaklapokban, folyóiratokban jelentek meg. Minderre azért volt szükség, mert Zsolnai József kutatásai során megbizonyosodott arról, hogy a *hagyományos pedagógiai tudás nem elegendő ahhoz, hogy a kultúra teljességére épülő pedagógiai rendszer által felvetett problémákra választ adjon*. Az értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógia alapozásában a különböző tudományterületek, művészeti ágak nagy fontosságú szerepet kapnak, a *pedagógiai praxis jobbjátása érdekében*.

Amennyiben egy iskola tantestülete az értékközvetítő és képességfejlesztő program teljes tantervét kívánja adaptálni, a pedagógiai munka megalapozásához segítségül hívhatja Az értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógiát.

⁶ Zsolnai József: Az értékközvetítő és képességfejlesztő program pedagógiája. Tárogató Kiadó, Bp., 1995.

⁷ Zsolnai József: Egy gyakorlatközeli pedagógia. Oktatókutató Intézet, Bp., 1986.

Az ÉKP pedagógiai segédletei

Az értékközvetítő és képességfejlesztő program részletes tantervei nem önmagukban álló dokumentumok. Minden egyes tantárgyi tantervhez *pedagógiai segédletek* és az adott tantárgy tanulását segítő – zömmel saját fejlesztésű – *taneszközök* tartoznak. A tantárgyi tanterveken túl minden egyes tantárgyhoz négyféle pedagógiai segédletet kínál Központunk bármelyik tantárgy tantervét választó és használó, avagy a teljes programmal dolgozó iskoláknak. Ezek az alábbiak:

- **tanítási program** (vagy **tantárgyi útmutató**)
- **feladatgyűjtemény**
- **időterv** (tanmenet)
- **mérőlap és értékelési útmutató**

TANÍTÁSI PROGRAM

A *tanítási program* az adott tantárgy (adott évfolyamon történő) tanításához, a tanulás segítéséhez szükséges pedagógustudást írja le. Négyféle tudást közvetít:

- *szubsztantív tudást* (amely azt írja le, hogy mi az a valami – ismeret, tevékenység –, amit tanítania kell a pedagógusnak);
- *stratégiai tudást* (amely azt írja le, hogy azt a valamit – ismeretet, tevékenységet – hogyan lehet megtanítani, illetve a megtanulását segíteni);
- *diagnosztizáló tudást* (amely leírja a tanulási-tanítási folyamatban előforduló lehetséges tanulótípusokat, és a velük való bánásmódra is javaslatot tesz);
- *normatudást* (amely a tanulásirányítás normáit rögzíti).

Amennyiben az adott tantárgyhoz nem áll rendelkezésre részletes tanítási program, a tanításhoz, tanulásszervezéshez *tantárgyi útmutató* nyújt megfontolandó segítséget.

FELADATGYŰJTEMÉNY

A *feladatgyűjtemény* feladatai, feladattípusai a differenciált tanulásirányításhoz adnak segítséget tantárgyanként (évfolyamonként). Használatuk megkönnyíti az egyes foglalkozásokra, órákra történő felkészülést. A feladatok leképezik a *részletes tanterv* tananyagait, és lehetőséget kínálnak az egyes tevékenységek és ismeretek minél változatosabb gyakoroltatásához.

IDŐTERV

Az *időterv* (tanmenet) az egyes tevékenységek és ismeretek tanulásának, gyakorlásának időbeni tervezéséhez nyújt segítséget tantárgyanként (évfolyamonként).

MÉRŐLAP ÉS ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

A *mérőlap* az egyes tantervi témákon belüli ismeretek és tevékenységek tudásának, a tudás mélységének ellenőrzését segíti tantárgyanként (évfolyamonként). A mérőlap feldolgozását *értékelési útmutató* segíti.

Amennyiben egy iskola tantestülete az értékközvetítő és képességfejlesztő program bármely tantárgyi tantervét adaptálni kívánja, a pedagógiai munkához segítségül hívhatja az adott tantárgy pedagógiai segédleteit.

Az 1998–99-es tanévre az alábbi **pedagógiai segédletek** állnak rendelkezésre (e segédleteket 1997. augusztusától – igény szerint – meg lehet rendelni központunktól⁸⁾):

Tantárgy	Segédlet	Évfolyam	Raktári szám
Anyanyelv (NYIK)	Tanítási program	1.	NT-83137
	Feladatgyűjtemény	1.	NT-83136
	Időterv	1.	EÉ/I/001
	Mérőlap és értékelési útmutató	1.	EÉ/M-001
Irodalom (NYIK)	Tanítási program	1.	NT-83137
	Feladatgyűjtemény	1.	NT-83136
	Időterv	1.	EÉ/I-002
	Mérőlap és értékelési útmutató	1.	EÉ/M-002
Angol nyelv	Tantárgyi útmutató és feladatgyűjtemény	5–6.	EÉ-0135
	Időterv	5.	EÉ/I/003
	Mérőlap és értékelési útmutató	5.	EÉ/M-003
Francia nyelv	Tantárgyi útmutató és feladatgyűjtemény	5–6.	EÉ-0136
	Időterv	5.	EÉ/I/004
	Mérőlap és értékelési útmutató	5.	EÉ/M-004
Japán nyelv	Tantárgyi útmutató és feladatgyűjtemény	5–6.	EÉ-0137
	Időterv	5.	EÉ/I-005
	Mérőlap és értékelési útmutató	5.	EÉ/M-005
Német nyelv	Tantárgyi útmutató és feladatgyűjtemény	5–6.	EÉ-0138
	Időterv	5.	EÉ/I-006
	Mérőlap és értékelési útmutató	5.	EÉ/M-006
Matematika	Kognitívumrendszer	1–10.	EÉ-0031
	Időterv	1.	EÉ/I-007
	Mérőlap és értékelési útmutató	1.	EÉ/M-007
Sakk	Tantárgyi útmutató és feladatgyűjtemény	3–4.	EÉ-0139
	Időterv	3.	EÉ/I-008
	Mérőlap és értékelési útmutató	3.	EÉ/M-008
Önismeret	Tantárgyi útmutató	1–4.	EÉ-0091
	Időterv	1.	EÉ/I-009
	Mérőlap és értékelési útmutató	1.	EÉ/M-009
Embertan	Tantárgyi útmutató	5–6.	EÉ-0007
	Időterv	5.	EÉ/I-010
	Mérőlap és értékelési útmutató	5.	EÉ/M-010
Társadalomismeret	Tantárgyi útmutató	3–4.	EÉ-0150
	Időterv	3.	EÉ/I-011
	Mérőlap és értékelési útmutató	3.	EÉ/M-011
Gazdálkodási ismeretek	Tantárgyi útmutató	7–8.	EÉ-0037
	Időterv	7.	EÉ/I-012
	Mérőlap és értékelési útmutató	7.	EÉ/M-012
Népismeret, néprajz	Tantárgyi útmutató	2–4.	EÉ-0123
	Időterv	2.	EÉ/I-013
	Mérőlap és értékelési útmutató	2.	EÉ/M-013
Honismeret	Tantárgyi útmutató	4.	EÉ-0130
	Időterv	4.	EÉ/I-014
	Mérőlap és értékelési útmutató	4.	EÉ/M-014
Történelem	Tantárgyi útmutató	5–6.	EÉ-0084
	Időterv	5.	EÉ/I-015
	Mérőlap és értékelési útmutató	5.	EÉ/M-015
Természetismeret	Tantárgyi útmutató	1–2.	EÉ-0102
	Időterv	1.	EÉ/I-016
	Mérőlap és értékelési útmutató	1.	EÉ/M-016

⁸⁾ Az NT jelzetű segédleteket a Nemzeti Tankönyvkiadó forgalmazza.

Fizika	Tantárgyi útmutató	6–8.	EÉ-0040
	Időterv	6.	EÉ/I-017
	Mérőlap és értékelési útmutató	6.	EÉ/M-017
Kémia	Tantárgyi útmutató	7–8.	EÉ-0120
	Időterv	7.	EÉ/I-018
	Mérőlap és értékelési útmutató	7.	EÉ/M-018
Földrajz	Tantárgyi útmutató	5–6.	EÉ-0012
	Időterv	5.	EÉ/I-019
	Mérőlap és értékelési útmutató	5.	EÉ/M-019
Ének-zene	Tantárgyi útmutató	1–4.	EÉ-0095
	Időterv	1.	EÉ/I-020
	Mérőlap és értékelési útmutató	1.	EÉ/M-020
Néptánc	Tantárgyi útmutató	1–4.	EÉ-0151
	Időterv	1.	EÉ/I-021
	Mérőlap és értékelési útmutató	1.	EÉ/M-021
Színjátszás	Tantárgyi útmutató	1–4.	EÉ-0152
	Időterv	1.	EÉ/I-022
	Mérőlap és értékelési útmutató	1.	EÉ/M-022
Bábozás	Tantárgyi útmutató és feladatgyűjtemény	1–4.	EÉ-0140
	Időterv	1.	EÉ/I-023
	Mérőlap és értékelési útmutató	1.	EÉ/M-023
Vizuális kultúra	Tanítási program és feladatgyűjtemény	1–4.	EÉ-0141
	Időterv	1.	EÉ/I-024
	Mérőlap és értékelési útmutató	1.	EÉ/M-024
Művészettörténet	Tanítási program és feladatgyűjtemény	5–6.	EÉ-0144
	Időterv	5.	EÉ/I-025
	Mérőlap és értékelési útmutató	5.	EÉ/M-025
Médiaismeret, mozgóképkultúra	Tantárgyi útmutató	7–8.	EÉ-0142
	Időterv	7.	EÉ/I-026
	Mérőlap és értékelési útmutató	7.	EÉ/M-026
Virágrendezés	Tanítási program és feladatgyűjtemény	2–4.	EÉ-0143
	Időterv	2.	EÉ/I-027
	Mérőlap és értékelési útmutató	2.	EÉ/M-027
Számítástechnika	Tanítási program és feladatgyűjtemény	3–4.	EÉ-0145
	Időterv	3.	EÉ/I-028
	Mérőlap és értékelési útmutató	3.	EÉ/M-028
Számítástechnika, informatika	Tanítási program és feladatgyűjtemény	3–4.	EÉ-0145
	Időterv	4.	EÉ/I-029
	Mérőlap és értékelési útmutató	4.	EÉ/M-029
Önművelés, könyv- és könyvtárhasználati ismeretek	Tanítási program	1.	NT-83137
	Feladatgyűjtemény	1.	NT-83136
	Időterv	1.	EÉ/I-030
	Mérőlap és értékelési útmutató	1.	EÉ/M-030
Barkácsolás	Tanítási program és feladatgyűjtemény	1–3.	EÉ-0146
	Időterv	1.	EÉ/I-031
	Mérőlap és értékelési útmutató	1.	EÉ/M-031
Munka- és pályaismeret	Tantárgyi útmutató és feladatgyűjtemény. 7–8.	7–8.	EÉ-0147
	Időterv	7.	EÉ/I-032
	Mérőlap és értékelési útmutató	7.	EÉ/M-032
Testnevelés	Tantárgyi útmutató és feladatgyűjtemény	1–4.	EÉ-0148
	Időterv	1.	EÉ/I-033
	Mérőlap és értékelési útmutató	1.	EÉ/M-033

Tanesszközök

Az 1998/99-es tanévre bevezetésre ajánlott tantervekhez saját fejlesztésű⁹ nyomtatott **tanesszközöket** kínál központunk. E tanesszközök szintén már 1997-től a felhasználók rendelkezésére állnak. A fentebb felsorolt tantárgyak sorrendjében a tantárgyi tanterveinkhez ajánlott, saját fejlesztésű tanesszközök a következők¹⁰:

Raktári szám	Szerző	Cím	Évfolyam
NT-122/I	Csik-Farkas-Kiss-Zsolnainé	Szó és betű (NYIK)	1.
NT-122/II/2	Csik-Farkas-Kiss-Zsolnainé	Csillagjáró Fehér Ráró	1.
NT-122/M	Antalné-Csizmaziáné-Zsolnainé	Írás munkafüzet	1.
NT-123	Kálmánné-Kiss-Léber-Zsolnainé	Vázolólapok	1.
OT-0206	Pongó István	Sakk I.	3.
OT-0310	Pongó István	Sakk II.	3.
OT-0204	Vágó Irén	Élettörténetem	1-2.
EÉ-0034	Kamarás István-Vörös Klára	Embertan I.	5-6.
EÉ-0021	Bohár András	Társadalomismeret	5-6.
EÉ-0025	Demeter-Hollóné-Kádek-Kovács-Palcsóné	Gazdálkodási ismeretek	7-8.
OT-0203	Heffner-Molnár -Ungvári	Néprajz I.	2.
EÉ-0065	Zsolnai Józsefné	Honismereti olvasókönyv	4.
CA-0411	Kojanitz László	Az ember őstörténete	5.
CA-0412	Kojanitz László	Az ember őstörténete. Munkafüzet	5.
EÉ-0099	Géczi János	Természetismeret	1-2.
OT0105	Zsolnai Józsefné	Emberismeret	1.
EÉ-0026	Takács Viola	Fizika példatár	6-7.
EÉ-0116	Kiss Albert	Kémia	7-8.
EÉ-0117	Kiss Albert	Kémia munkafüzet	7-8.
EÉ-0036	Góbi János	Földrajzi ismeretek alapfokon	5.
OT-0104	Heffner Anna	A látás világa	1.
CA-0512	Heffner Anna	Az őskor művészete	5.
OT-0213	Roskó Gábor	Virágrendezés I.	2.
OT-0308	Német István-Szügyi Csongor	Informatika	3.
CA-0406	Német István-Szügyi Csongor	Informatika	4.
OT-0106	Bédi Krisztina-Csók Lászlóné	Barkácsolás	1.
EÉ-0149	Zsolnai József-Heffner Anna	Munka- és pályaismeret	7-8.

Az értékközvetítő és képességfejlesztő program tanesszközeit az adott tantárgyi tantervtől függetlenül is használhatják bármely iskolában.

⁹ A nem saját fejlesztésű tanesszközök címét, raktári számát az egyes tantárgyi tantervek jegyzékei tartalmazzák.

¹⁰ A dőlt betűvel szedett címek a központ saját kiadványai (EÉ jelzetűek), az NT jelzetűek a Nemzeti Tankönyvkiadó, az OT jelzetűek a Nodus Könyvkiadó, a CA jelzetűek a Calibra Kiadó gondozásában jelennek meg.

PEDAGÓGIAI SZOLGÁLTATÁSOK

Az értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógiára, továbbá az értékközvetítő és képességfejlesztő program bármely tantárgyi tantervének, segédleteinek és taneszközeinek használatára további képzések keretében készülhetnek fel az ilyen típusú szolgáltatásokat igénylő pedagógusok.

TERVEZETT PROGRAMOK:

1. Az értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógia gyakorlati adaptálása
2. Az értékközvetítő és képességfejlesztő program NAT-követelményeket lefedő részletes tantárgyi tanterveinek helyi felhasználása (felkészülés az egyes programok tanítására) tantárgyanként

E felkészítő programok 1997 augusztusától – 1998 augusztusáig több alkalommal meghirdetésre, illetve megrendezésre kerülnek. Az érdeklődők részletes írásos információt kérhetnek levélben az *ELTE Képességfejlesztés Országos Központjától* (2045 Törökbalint, Köztársaság tér 8., E-mail: ekp@kiserleti.sulimail.iif.hu).

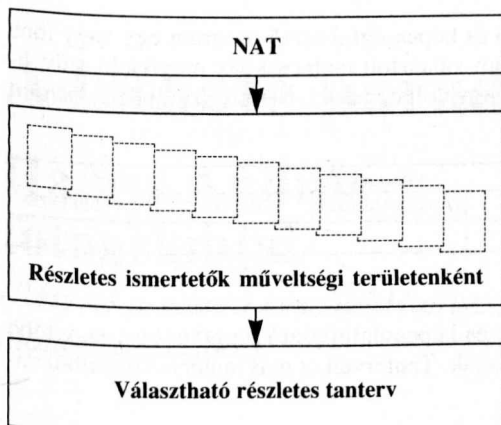
A továbbképzési programokra azok a pedagógusok is jelentkezhetnek, akik még nem kötelezték el magukat egyetlen tanterv adaptálása mellett sem.

A NAT-TÓL A HELYI TANTERVIG

45. § (2) „Az iskola pedagógiai programot és ennek részeként – a Nemzeti alaptanterv és az alpműveltségi vizsga vizsgakövetelményei alapján – helyi tantervet készít, vagy az így módon készített tantervek közül választ, és azt építi be helyi tantervként a pedagógiai programjába.”

46. § (b) Az iskola helyi tanterve meghatározza „♦ az iskola egyes évfolyamain tanított tantárgyakat, a kötelező és választható tanórai foglalkozásokat és azok óraszámait, az előírt tananyagot és követelményeit, ♦♦ az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elveit, ♦♦♦ az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételeit, ♦♦♦♦ az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményeit, továbbá – jogszabály keretei között – a tanuló tudása, magatartása és szorgalma értékelésének, minősítésének formáját.”

(1993. évi LXXXIX. törvény a közoktatásról)

Nemzeti alaptanterv. Korona Kiadó, Bp., 1996.

Tájékoztatók a NAT műveltségi területeiről. 1–10. (NAT-TAN sorozat.) Korona Kiadó, Bp., 1996.

Az értékközvetítő és képességfejlesztő program részletes tantervei. ELTE Képességfejlesztés Országos Központja, Törökbálint, 1997.

4. ábra: A helyi tanterv alapdokumentumai

Az értékközvetítő és képességfejlesztő program NAT-követelményeket lefedő részletes tantárgyi tantervei és a hozzájuk kapcsolódó pedagógiai segédletek és taneszközök olyan kész pedagógiai programcsomagok, amelyek bármilyen bővítés, kiegészítés nélkül is felhasználhatók az egyes évfolyamokon bármely iskolában. Helyi tantervvé „alkotásukra” többféle lehetőség kínálkozik. Ezek közül néhányat az alábbiakban közlünk:

„A” VÁLTOZAT

Az iskola pedagógusai vállalkoznak az értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógia adaptálására, emellett az értékközvetítő és képességfejlesztő program teljes tantervét használják a tantervekhez ajánlott pedagógiai segédletekkel és taneszközökkel együtt. Részt vesznek a program bevezetésére, használatára felkészítő továbbképzéseken.

VÁLASZTÁS	KÍNÁLAT				
	PEDAGÓGIA	TANTERV	PEDAGÓGIAI SEGÉDLET	TANESZKÖZ	TOVÁBBKÉPZÉS
„A” változat		teljes	teljes	teljes	

„B” VÁLTOZAT

Az iskola pedagógusai az értékközvetítő és képességfejlesztő program teljes tantervét választják, emellett használják a tantervekhez ajánlott valamennyi pedagógiai segédletet és taneszközt. Részt vesznek a program bevezetésére, használatára felkészítő továbbképzéseken.

VÁLASZTÁS	KÍNÁLAT				
	PEDAGÓGIA	TANTERV	PEDAGÓGIAI SEGÉDLET	TANESZKÖZ	TOVÁBBKÉPZÉS
„B” változat		teljes	teljes	teljes	

„C” VÁLTOZAT

Az iskola pedagógusai az értékközvetítő és képességfejlesztő program egy vagy több (de nem a teljes) tantervét választják, emellett használják a választott tantervekhez ajánlott pedagógiai segédleteket és taneszközöket. A nem választott tanterveknek megfelelő műveltségi területekre más tantervet választanak vagy dolgoznak ki.

VÁLASZTÁS	KÍNÁLAT				
	PEDAGÓGIA	TANTERV	PEDAGÓGIAI SEGÉDLET	TANESZKÖZ	TOVÁBBKÉPZÉS
„C” változat		részleges	részleges	részleges	

„D” VÁLTOZAT

Az iskola pedagógusai az értékközvetítő és képességfejlesztő program egy vagy több (de nem a teljes) tantervét választják. A nem választott tanterveknek megfelelő műveltségi területekre más tantervet választanak vagy dolgoznak ki. Nem használják az ajánlott pedagógiai segédleteket és taneszközöket.

VÁLASZTÁS	KÍNÁLAT				
	PEDAGÓGIA	TANTERV	PEDAGÓGIAI SEGÉDLET	TANESZKÖZ	TOVÁBBKÉPZÉS
„D” változat		részleges			

„E” VÁLTOZAT

Az iskola pedagógusai az értékközvetítő és képességfejlesztő program egy vagy több pedagógiai segédletét és taneszközét használják. Tanterveiket más tantervi kínálatból választják vagy maguk dolgozzák ki.

VÁLASZTÁS	KÍNÁLAT				
	PEDAGÓGIA	TANTERV	PEDAGÓGIAI SEGÉDLET	TANESZKÖZ	TOVÁBBKÉPZÉS
„E” változat			részleges	részleges	

„F” VÁLTOZAT

Az iskola pedagógusai az értékközvetítő és képességfejlesztő program egy vagy több taneszközét használják. Helyi tantervüket maguk dolgozzák ki vagy más kínált tantervek közül választanak.

VÁLASZTÁS	KÍNÁLAT				
	PEDAGÓGIA	TANTERV	PEDAGÓGIAI SEGÉDLET	TANESZKÖZ	TOVÁBBKÉPZÉS
„F” változat				részleges	